

POD-RAPPORT 4/2023

Temarapport - tillit til politiet

En analyse av møtet mellom politi
og innbygger

Serie og nummer	POD-RAPPORT 4/2023
Tittel	Temarapport - tillit til politiet En analyse av møtet mellom politi og innbygger
Utgitt av	Politidirektoratet, Oslo
Forfattere	Bettina Eileen Engebretsen, Jonas Rekdal Mathisen, Gunnar Thomassen (PHS)
Arkivreferanse	23/23326-16
Sammendrag	Tilliten til politiet har ligget på et relativt stabilt og høyt nivå gjennom mange år. Den høye tilliten blir trukket frem som en stor ressurs for norsk politi uten at man nødvendigvis har en klar forståelse av hva tillit er eller hva som påvirker tilliten. Målet med rapporten er derfor å øke politiets forståelse av tillitsbegrepet og avdekke noen områder politiet særlig bør fokusere på for å opprettholde eller forbedre tilliten.
Emneord	Tillit til politiet, møtet mellom politi og innbygger, politiets innbyggerundersøkelse
Dato	11. september 2023
Engelsk tittel	Impact of encounters on trust in the Norwegian police
Godkjent av	Espen Frøyland, <i>seksjonssjef</i> Ane Mannsåker Roald, <i>avdelingsdirektør</i>
ISSN	2704-0917
ISBN	978-82-8256-131-0
Lisens	CC-BY 4.0

Sammendrag

Tilliten til politiet har ligget på et relativt stabilt og høyt nivå gjennom mange år. Den høye tilliten blir trukket frem som en stor ressurs for norsk politi uten at man nødvendigvis har en klar forståelse av hva tillit er, eller hva som påvirker tilliten. Målet med rapporten er derfor å øke politiets forståelse av tillitsbegrepet og avdekke noen områder politiet særlig bør fokusere på for å opprettholde eller forbedre tilliten.

Fra nasjonal og internasjonal forskning er det kjent at tillit til politiet er kjennetegnet ved innbyggernes generelle inntrykk av politiet når det gjelder prosessuell rettferdighet, effektivitet og lokal tilstedeværelse. Betydningen av innbyggernes personlige erfaringer med politiet er imidlertid et mindre utforsket tema i norsk sammenheng. Vi har derfor konstruert en regresjonsmodell, ved bruk av data fra politiets innbyggerundersøkelse, for å utforske sammenhengen mellom innbyggernes opplevelser knyttet til møtene med politiet og tilliten de har til etaten.

Vi har undersøkt betydningen av følgende type kontakt med politiet:

- Kontaktet politiet i forbindelse med en negativ hendelse¹ (egeninitiert kontakt)
- Stoppet eller kontaktet av politiet (politiinitiert kontakt)
- Benyttet seg av en pass-/ID-tjeneste² (egeninitiert kontakt)

Resultatene viser at opplevelsen knyttet til alle de tre formene for kontakt har betydning for tilliten. Størst betydning har kontakten innbyggerne selv har initiert i forbindelse med en negativ hendelse og kontakten politiet initierer gjennom å stoppe eller kontakte innbyggerne. Videre finner vi at negative opplevelser av møtene har en sterkere påvirkning på tilliten enn det de positive har. Det er særlig prosessuelle faktorer, det vil si hvorvidt politiet opptrådte på en rettferdig og respektfull måte, samt om de tok innbyggeren på alvor, som synes å påvirke tilliten til politiet i størst grad. Innbyggerundersøkelsen viser at andelen respondenter som var misfornøyd med disse forholdene, er høyest blant gruppen som selv har tatt kontakt i forbindelse med en negativ hendelse.

Funnene indikerer at det er behov for en ytterligere bevisstgjøring knyttet til betydningen av politiets opptreden i møtet med innbyggerne. Det er særlig behov for å utforske nærmere hva som bidrar til at innbyggerne ikke føler de blir tatt på alvor og får den hjelpen de trenger, slik at målrettede tiltak kan iverksettes.

I modellen har vi kontrollert for en rekke variabler, som personlige kjennetegn og tillit til samfunnet, for å utelukke at sammenhengene vi finner egentlig skyldes andre faktorer. Det viser seg at flere av kontrollvariablene har en direkte effekt på tilliten. Sterkest sammenheng finner vi mellom tillit til politiet og tillit til andre samfunnsinstitusjoner.

¹ I politiets innbyggerundersøkelse blir respondenten spurt om hen har blitt utsatt for noen av følgende negative hendelser: vold/mishandling, trusler, voldtekt, seksuelle overgrep eller krenkelser, skremmende eller plagsom adferd, tyveri, utpressing, identitetstyveri, svindel eller bedrageri, og deling av bilder eller videoer uten tillatelse.

² Vi har valgt å bruke pass- og id-tjenester som eksempel på en av politiets forvaltningstjenester. Tjenesten krever oppmøte på et tjenestested og er en tjeneste en stor del av befolkningen har erfaring med. Øvrige forvaltningstjenester som politiattest, sentralbordet 02800, oppholdstillatelse eller våpentillatelse, er ikke undersøkt.

Dette indikerer at den fremtidige utviklingen av tilliten til politiet også vil avhenge av innbyggernes tillit til andre samfunnsinstitusjoner.

Vi finner videre at individuelle trekk som kjønn, alder, demografi, innvandring og seksuell orientering har en direkte, men moderat effekt på tilliten. Spesielt er effektene av innvandring og seksuell orientering særlig interessante i lys av den offentlige samfunnsdebatten, men er lite utforsket i norsk sammenheng. Det ville vært nyttig å kunne undersøke hvorvidt tilhørighet til en eller flere minoritetsgrupper kan forsterke den negative eller positive opplevelsen av politiet ved forskjellige former for kontakt. Antall respondenter tillot imidlertid ikke slike analyser. Fremtidige studier bør ta sikte på å utforske dette nærmere.

Innhold

Sammendrag	ii
1 Innledning	2
2 Hva er tillit?	3
3 Metode	5
3.1 Regresjonsmodell	5
3.2 Tolkning av resultater	5
3.3 Data	6
4 Resultater fra modellen	7
4.1 Kontaktet politiet i forbindelse med en negativ hendelse	7
4.2 Stoppet eller kontaktet av politiet	7
4.3 Benyttet seg av pass- eller ID-tjenester	8
4.4 Tillit til andre i samfunnet	8
4.5 Sosial bakgrunn	9
4.6 Minoriteter og identitet	10
5 Hvordan opprettholde eller forbedre tilliten til politiet?	11
Referanser	12
Vedlegg A Vedlegg	14
A.1 Datagrunnlag	14
A.2 Begrensninger i datagrunnlaget	17
A.3 Konstruksjon av indekser for personlig erfaringer med politiet	17
A.4 Statistisk fremgangsmetode	19
A.5 Resultater fra regresjonsmodellen	20

1 Innledning

Innbyggernes tillit til politiet er et tema som har fått økt oppmerksomhet og aktualitet både i og utenfor politiet de senere år. I politiets virksomhetsstrategi settes retning og mål for utvikling av politiet 2023-2025, der tillit blant innbyggerne ses på som et sentralt premiss for at politiet skal kunne utføre oppgavene sine godt og ha legitimitet i samfunnet.³

Tillit er imidlertid et vanskelig definerbart begrep, dels fordi det grenser til og overlapper med andre ord og uttrykk som tiltro, omdømme, forventning, håp, og dels fordi tillit som sosialt fenomen ikke har en fast betydning. Til tross for at tillit er et abstrakt konsept, er det lange tradisjoner for å måle innbyggernes tillit til politiet både nasjonalt og internasjonalt.⁴ Den vanligste måten å måle tillit på er å stille innbyggerne spørsmålet «Hvor høy tillit har du til politiet?» I politiets innbyggerundersøkelse blir innbyggerne spurt om «Hvor høy tillit har du til politiet i Norge?»

Innbyggerundersøkelsen fra 2022 viser at 72 prosent av innbyggerne har høy tillit til politiet, se figur 1. Samtidig viser undersøkelsen at 17 prosent av innbyggerne verken har høy eller lav tillit, og at 9 prosent oppgir lav tillit til politiet. Sammenliknet med andre offentlige institusjoner har innbyggerne høyest tillit til politiet og rettssystemet.⁵

Figur 1. Tillit til politiet. Fordeling av svar fra respondentene i innbyggerundersøkelsen 2022

Fordelen med å måle tillit på denne måten er at man ikke vektlegger spesielle aspekter ved tillit, men lar respondentene selv definere begrepet. Til tross for dette har tilnærmingen også sine begrensninger, da mangelen på en felles definisjon gjør det vanskelig å forstå hva som kjennetegner tilliten og bruke målingene til å iverksette konkrete tiltak for å opprettholde eller forbedre tilliten til politiet.

Formålet med denne rapporten er å gi politiet en bedre forståelse av hva tillit til politiet er (kapittel 2), hva som påvirker tilliten (kapittel 4) og hva politiet kan fokusere på fremover for å opprettholde eller forbedre tilliten (kapittel 5).

³ Politiet, «Politiets virksomhetsstrategi 2023-2025».

⁴ OECD, *Guidelines on Measuring Trust*.

⁵ OECD, *Drivers of Trust in Public Institutions in Norway*.

2 Hva er tillit?

Gjennom flere tiår har forskere undersøkt hva som kjennetegner tilliten til politiet. Tidligere forskning har hovedsakelig brukt tre forhold for å forklare hva som kjennetegner innbyggernes tillit til politiet:⁶

1. Prosessuell rettferdighet
2. Effektivitet
3. Lokal tilstedeværelse

Prosessuell rettferdighet omhandler innbyggernes opplevelse av rettferdig behandling. Dette inkluderer at politiet følger loven, håndhever regler på en rettferdig og konsekvent måte, ivaretar innbyggernes rettigheter og fremstår på en måte som er i overensstemmelse med de verdier og holdninger som er rådende i samfunnet for øvrig. *Effektivitet* handler om hvor effektive politiet er til å forebygge og bekjempe kriminalitet. *Lokal tilstedeværelse* favner bredt og inkluderer blant annet politiets tilstedeværelse i lokalsamfunn og politiets tilgjengelighet når innbyggerne har behov for dem.⁷

Tillit eller mistillit kan forstås gjennom innbyggernes generelle inntrykk av hvor godt politiet løser sitt samfunnsoppdrag, både som institusjon og i møtet med befolkningen. Det generelle inntrykket innbyggerne har av politiet, nærmere bestemt hva folk tror om de tre forholdene knyttet til politiet, danner utgangspunktet for tilliten. Tidligere forskning har funnet støtte for at tillit henger sterkest sammen med prosessuell rettferdighet, etterfulgt av effektivitet og lokal tilstedeværelse.⁸ Vi finner de samme tendensene med tallmaterialet fra politiets innbyggerundersøkelse.

Basert på innbyggernes generelle inntrykk av de tre forholdene knyttet til politiet, dannes det videre forventninger til hva politiet skal gjøre, hvordan politiet skal opptre og hvilke verdier politiet står for. Forventningene kan også variere ut fra hvem man er.⁹ Studier viser imidlertid at det er i selve møtet med politiet at innbyggerne får et faktisk inntrykk av politiet, hvor forventningene kan bli innfridd, eller brutt med.¹⁰ Det faktiske inntrykket kan både bestå av personlige erfaringer fra egne møter med politiet, eller andres opplevelser som viderefremmes gjennom for eksempel media, venner, familie, eller bekjente. Fra dette perspektivet forstås tillit som relasjoner mellom mennesker eller noe man lærer.

Kort oppsummert vil tilliten til politiet kunne oppstå gjennom innbyggernes generelle inntrykk av politiet som institusjon, mens tilliten vil kunne styrkes eller svekkes gjennom

⁶ Schaap og Saarikkomaki, «Rethinking Police Procedural Justice»; Bradford, «Voice, Neutrality and Respect»; Bradford og Jackson, «Different Things to Different People?»; Thomassen, «Når politiet møter publikum».

⁷ OECD, *Drivers of Trust in Public Institutions in Norway*; OECD, *Guidelines on Measuring Trust*.

⁸ Schaap, «Citizens' Trust in the Police and Police Trust-Building Strategies»; Abril mfl., «How to measure public trust in the police?»; Bradford og Jackson, «Different Things to Different People?»; Thomassen, «Når politiet møter publikum».

⁹ Schaap, *The Police, the Public, and the Pursuit of Trust*; OECD, *Drivers of Trust in Public Institutions in Norway*; Bradford og Jackson, «Different Things to Different People?»; Çakar, «Factors Affecting Trust in Police in Turkey»; Kääriäinen, «Trust in the Police in 16 European Countries».

¹⁰ Bradford, Jackson, og Stanko, «Contact and confidence»; Bradford, «Voice, Neutrality and Respect»; Myhill og Bradford, «Can police enhance public confidence by improving quality of service?»; Thomassen, «Når politiet møter publikum»; Skogan, «Asymmetry in the Impact of Encounters with Police»; Schaap, *The Police, the Public, and the Pursuit of Trust*; Sollund, *Tatt for en annen : en feltstudie av relasjonen mellom etniske minoriteter og politiet*.

faktiske inntrykk i form av personlige erfaringer. Begge perspektivene er viktig for å forstå tillit.¹¹ I Figur 1 illustrerer vi hvordan perspektivene henger sammen.

Figur 1. En overordnet måte å forstå tillit til politiet på.

Tillit til politiet		
1. Generelt inntrykk	2. Faktisk inntrykk	
En sentral, statlig institusjon	Møte med innbyggerne og personlige erfaringer	Andres erfaringer gjennom familie, venner, bekjente og media
→ Forventninger dannes	→ Forventninger justeres	

Hvordan ulike former for kontakt med politiet oppleves av innbyggerne, og hvordan møtene påvirker tilliten til politiet, er imidlertid et mindre utforsket tema i norsk sammenheng. Det blir denne delen av tillitsbegrepet vi ser nærmere på i denne temarapporten. Politiet er i kontakt med befolkningen på ulike arenaer, eksempelvis på gaten, skoler, politistasjoner og internett, og av ulike årsaker, eksempelvis at det har skjedd en kriminell hendelse eller en ulykke, at politiet stopper eller kontrollerer personer, eller at innbyggere har benyttet seg av politiets forvaltningstjenester. Det er grunn til å anta at årsakene til kontakten har betydning for hvordan man oppfatter politiet. For eksempel vil en som oppsøker politiet for å få utstedt et pass, kunne ha andre forventninger enn personer som har blitt utsatt for kriminalitet. I det videre vil vi derfor undersøke hvorvidt ulike former for kontakt med politiet påvirker tilliten. Analysen er avgrenset til å se på de personlige erfaringene i møtet mellom politi og innbygger, markert ved turkis farge i figur 1.

¹¹ Schaap, «Citizens' Trust in the Police and Police Trust-Building Strategies»; Schaap og Saarikkomaki, «Rethinking Police Procedural Justice»; Solhjell mfl., «We Are Seen as a Threat»; Sollund, *Tatt for en annen : en feltstudie av relasjonen mellom etniske minoriteter og politiet*.

3 Metode

I dette kapittelet presenterer vi metoden som er benyttet for å undersøke sammenhengen mellom tillit og innbyggernes personlige erfaringer med politiet. Vi forklarer hvordan modellen er konstruert og hvordan resultatene bør tolkes. Videre beskriver vi datasettet som er benyttet i modellen.

3.1 Regresjonsmodell

Vi har konstruert en multippel logistisk regresjonsmodell, som er en anvendelig og mye brukt metode for å estimere at sannsynligheten for at noe inntreffer. I vår modell estimeres sannsynligheten for personer har høy eller lav tillit til politiet basert på ulike personlige erfaringer med politiet. Siden vi ønsker å undersøke hvorvidt effektene på tilliten varierer mellom ulike former for personlige erfaring, har vi skilt mellom følgende type kontakt personer har hatt med politiet:

- Kontaktet politiet i forbindelse med en negativ hendelse¹² (egeninitiert kontakt)
- Stoppet eller kontaktet av politiet (politiinitiert kontakt)
- Benyttet seg av en pass-/ID-tjeneste² (egeninitiert kontakt)

Vi ser nærmere på hvordan personene har vurdert møtene med politiet når det gjelder den prosessuelle behandlingen, effektiviteten og tilgjengeligheten.¹³

For å utelukke at sammenhengen mellom tillit og personlige erfaringer med politiet egentlig skyldes andre faktorer, har vi inkludert følgende kontrollvariabler:

- Alder
- Utdanning
- Egenidentifisert kjønn
- Innvandring
- Seksuell orientering
- Sentralitet for bosted
- Tillit til rettsvesenet
- Tillit til andre mennesker

I vedlegget presenteres en mer detaljert og teknisk gjennomgang av modellens oppbygning.

3.2 Tolkning av resultater

Den avhengige variabelen i vår regresjonsmodell er tillit til politiet. Den avhengige variabelen har to verdier, som er enten høy eller lav tillit til politiet. Resultatene fra modellen oppgis som oddsrater (heretter betegnet som OR), som sier noe om sannsynligheten for at personer har høy eller lav tillit.

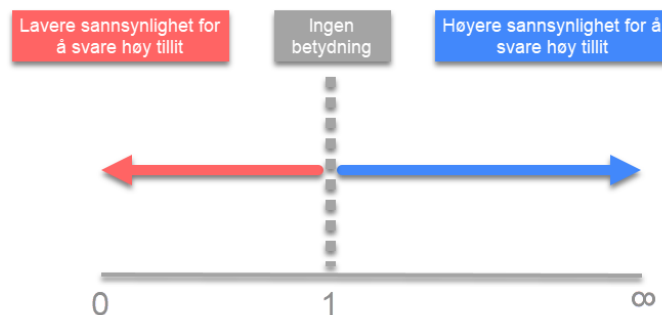
¹² I politiets innbyggerundersøkelse blir respondenten spurt om hen har blitt utsatt for noen av følgende negative hendelser: vold/mishandling, trusler, voldtekt, seksuelle overgrep eller krenkelser, skremmende eller plagsom adferd, tyveri, utpressing, identitetstyveri, svindel eller bedrageri, og deling av bilder eller videoer uten tillatelse.

¹³ De ulike utsagnene er satt sammen til en samleindeks hvor hvert møte. Les mer om indekskonstruksjonen i vedlegget.

Oddsratene er en sammenligning av odds for at en bestemt hendelse (høy tillit til politiet) skjer mellom forskjellige grupper. For å tolke oddsrater, kan vi tenke på det som et forhold av sannsynligheter (Figur 2). Hvis oddsraten er 1, betyr det at odds for hendelsen er den samme i begge gruppene, og det er ingen forskjell i sannsynlighetene. Hvis oddsraten er større enn 1, betyr det at odds for hendelsen er høyere i den ene gruppen sammenlignet med den andre. Hvis oddsraten er mindre enn 1, betyr det at odds for hendelsen er lavere i den ene gruppen sammenlignet med den andre.

Størrelsen på oddsforholdet gir en indikasjon på hvor stor innflytelse forklaringsvariablene har på tilliten. Hvis oddsforholdet er 1, betyr det ingen endring. Et tall som 1,10 eller 0,90 viser moderat innvirkning. Om oddsraten er 0,5, er sannsynligheten for høy tillit halvparten av hva den vanligvis ville vært. Og hvis tallet er 2, er sjansen dobbelt så stor for å oppgi høy tillit.

Figur 2. Tolkning av oddsrater

Selv om oddsratene indikerer at noen har høyere/lavere sannsynlighet for å inneha høy tillit enn andre, kan vi ikke vite helt sikkert hva som kom først: tilliten eller møtet. Det kan dermed diskuteres hva som egentlig er årsak og virkning i dette forholdet, eller hvorvidt det faktisk foreligger et kausalt forhold mellom variablene.¹⁴ Var det erfaringen med politiet som førte til høyere/lavere tillit eller var det personens lave tillit som førte til det positive/negative inntrykket? Forskning indikerer at påvirkningen kan gå begge veier.¹⁵ Resultatene fra analysen må derfor tolkes som sammenhenger mellom variabler og ikke nødvendigvis kausale forhold.

3.3 Data

Modellen anvender data fra politiets innbyggerundersøkelse for 2022. Datainnsamlingen ble gjennomført i perioden 23. november 2022 – 2. januar 2023. Totalt deltok 26 619 innbyggere over 18 år i den digitale undersøkelsen, der utvalget ble tilfeldig trukket fra Folkeregistret, med en innebygd disproporsjonalitet i henhold til befolkningstørrelsen i hver kommune. Dette ble gjort for å sikre tilstrekkelig analysegrunnlag i de lavest befolkede områdene.

¹⁴ Thomassen, «Når politiet møter publikum».

¹⁵ Rosenbaum mfl., «Attitudes Toward the Police»; Bradford, Murphy, og Jackson, «Officers as Mirrors».

4 Resultater fra modellen

I dette kapitlet presenterer vi resultatene fra regresjonsmodellen. Først omtaler vi resultatene knyttet til effekten av personlige erfaringer med politiet. Dernest omtaler vi effekten av personlige kjennetegn og tillit i samfunnet. Kun effekter som er statistisk signifikante og av substansiell betydning blir presentert. Resultatene blir vurdert opp mot øvrig forskning, både nasjonalt og internasjonalt, der det er mulig.

4.1 Kontaktet politiet i forbindelse med en negativ hendelse

I modellen sammenligner vi tilliten blant personer som har tatt kontakt med politiet i forbindelse med en negativ hendelse det siste året, med tilliten til personer som ikke oppgir å ha vært utsatt for negative hendelser. I likhet med tidligere forskning finner vi en tydelig forskjell mellom disse gruppene, der personer som har vært utsatt for negative hendelser har lavere tillit enn personer som ikke har vært utsatt for noe.¹⁶ Resultatene viser imidlertid at det er selve opplevelsen av møtet som har størst betydning for tilliten, ikke at personen har vært utsatt for en negativ hendelse i seg selv. Personer som opplevde en god prosessuell behandling og fikk den hjelpen de trengte, har større sannsynlighet for å oppgi høy tillit til politiet (OR: 1,52). For personer som ikke opplevde en god behandling i møte med politiet, er sannsynligheten for høy tillit betydelig lavere (OR: 0,20). Som det fremkommer av disse to oddsratene har dårlige opplevelser i egeninitierte møter med politiet sterkere negativ effekt på tilliten, enn de gode opplevelsene har positiv effekt på tilliten.

I Innbyggerundersøkelsen for 2022 oppgir i gjennomsnitt rundt 40 prosent av respondentene som har tatt kontakt med politiet i forbindelse med en negativ hendelse at de er fornøyde. Respondentene er mest fornøyd med hvor lett det er å komme i kontakt og at de opplevde å bli behandlet med respekt. Når vi ser nærmere på hva som kjennetegner de dårlige opplevelsene er det følelsen av å ikke bli tatt på alvor og ikke få den hjelpen man trenger som skiller seg særlig ut. Omtrent 30 prosent opplever å ikke bli tatt på alvor og i overkant av 40 prosent oppgir å ikke få den hjelpen de trengte. Dette gjelder særlig for gruppen som oppgir å ha blitt utsatt for vold og mishandling. I gjennomsnitt oppgir 44 prosent av disse respondentene å ikke bli tatt på alvor og 53 prosent at de ikke fikk den hjelpen og de trengte.

4.2 Stoppet eller kontaktet av politiet

I modellen sammenligner vi tilliten til personer som har vært stoppet eller kontaktet av politiet det siste året med personer som ikke har det. Vi finner en tydelig positiv sammenheng mellom tilliten til politiet og de som opplevde et godt politiinitiert møte (OR: 1,35). Det betyr at personer som er fornøyd med møtet i større grad oppgir å ha høyere tillit enn de som ikke har vært stoppet eller kontaktet av politiet. Effekten er noe svakere enn vi fant for egeninitiert kontakt i forbindelse med negative hendelser.

I likhet med de egeninitierte møtene, finner vi at de negative opplevelsene har større innvirkning på tilliten, enn de positive. Modellen viser en sterk negativ sammenheng

¹⁶ Thomassen, «Når politiet møter publikum».

mellom personer som er misfornøyd med det politiinitierte møtet og tilliten til politiet (OR: 0,10). Dette er den sterkeste negative sammenhengen vi finner i analysen.

Majoriteten, 80 prosent, av de som har blitt stoppet eller kontaktet av politiet oppga å være tilfreds med måten politiet opptrådte på. Ni prosent oppga at de ikke var tilfreds med den prosessuelle behandlingen. Når vi ser nærmere på de konkrete utsagnene knyttet til inntrykket av politiet¹⁷ er det ikke noe spesielt som peker seg ut som enten positivt eller negativt.

Imidlertid rapporterte 67 prosent av de som var misfornøyd at de ble urettmessig utpekt eller behandlet urettferdig.¹⁸ Årsakene som ble hyppigst oppgitt var alder, etnisitet og andre årsaker enn svaralternativene. Respondentene hadde imidlertid mulighet til å skrive inn sin årsak, dersom ingen av svaralternativene passet. Fritekstsvarene viser at andre årsaker eksempelvis er knyttet til tidligere historikk eller kjennskap med politiet, merket på bilen de kjører eller utseende/stil/klesvalg. Flere brukte feltet for å vise sin uenighet med politiets avgjørelse, for eksempel i bilkontroll eller ved overskridelse av fartsgrensen. Antall respondenter er riktignok svært begrenset, og funnene bør derfor tolkes med varsomhet.

4.3 Benyttet seg av pass- eller ID-tjenester

Vi undersøker også om andre typer møter med politiet henger sammen med tilliten til politiet. Nærmere bestemt ser vi på opplevelsen ved bruk av politiets pass- og ID-tjenester. Resultatene viser at personer som er fornøyd med disse tjenestene oppgir høyere tillit enn personer som ikke har benyttet seg av tjenestene (OR: 1,10). Vi finner også at personer som enten er misfornøyd (OR: 0,34) eller verken er fornøyd eller misfornøyd, har lavere tillit enn personer som ikke har brukt tjenestene (OR: 0,37). Effektene peker dermed i samme retning som vi fant for møtene mellom politi og innbygger som er omtalt i kapittel 5.1 og 5.2, men synes å være noe svakere. Det betyr at opplevelsen av politiet knyttet til bruken av pass- og ID-tjenester har noe mindre betydning for tilliten enn det de andre formene for kontakt har.

Det store flertallet av respondentene, 83 prosent, oppgir å være fornøyd med politiet ved bruk av pass- eller ID-tjenestene. Blant innbyggerne, er det effektivitet og tilgjengelighet som utpeker seg noe ut på den negative siden. Både saksbehandlingstiden og hvor lett det var å komme i kontakt med politiet trekkes frem som områder som kan forbedres.

4.4 Tillit til andre i samfunnet

Tilliten til samfunnsinstitusjoner i Norge er høy. Tidligere forskning viser at tilliten til andre samfunnsinstitusjoner henger sammen med tilliten til politiet.¹⁹ Våre resultater understøtter dette, da tillit til rettsvesenet er den mest betydningsfulle forklaringsvariabelen i modellen. Vi finner en sterk positiv sammenheng mellom tilliten til politiet og tilliten til rettsvesenet (OR: 12.1). Personer som har høy tillit til det norske

¹⁷ Utsagnene var: «Jeg ble lyttet til», «Jeg ble behandlet rettferdig», «Jeg ble behandlet med respekt» og «Jeg ble forklart hvorfor jeg ble stoppet/kontaktet».

¹⁸ I forbindelse med stopp eller kontakt av politiet, kunne respondenten oppgi om de følte seg stoppet som følge av enten urettmessig behandling eller pekt ut, av en eller flere av følgende: alder, kjønn, seksuell orientering, etnisitet, livssyn, vekt, funksjonsevne eller annen årsak.

¹⁹ OECD, *Drivers of Trust in Public Institutions in Norway*.

rettssystemet, har dermed i stor grad også høy tillit til politiet. I tillegg finner vi en positiv sammenheng mellom tilliten til politiet og tilliten personer har til andre mennesker (OR: 1,22). Vi ser at disse effektene har en stor samlet betydning for tillit til politiet. Funnene gir en tydelig indikasjon på at tilliten til politiet ikke kan betraktes isolert. Den fremtidige utviklingen av tilliten til politiet vil også avhenge av befolkningens tillit til andre i samfunnet.²⁰

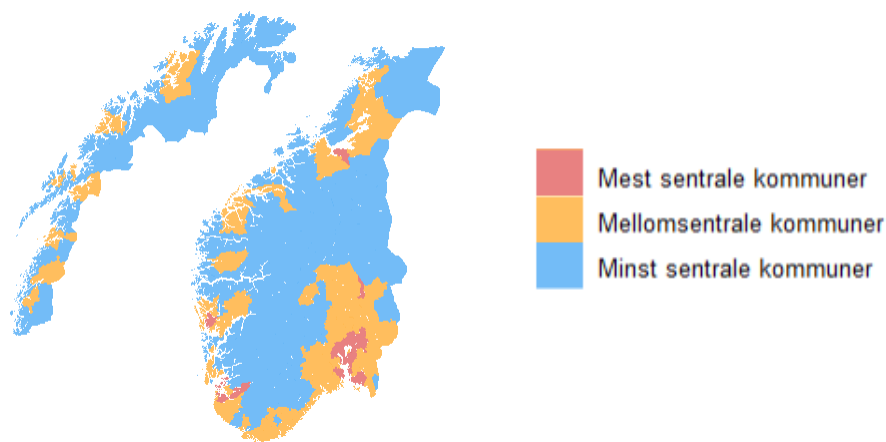
4.5 Sosial bakgrunn

Videre viser modellen at innbyggernes personlige kjennetegn som kjønn, alder og bosted henger sammen med tilliten til politiet, men i mindre grad enn tillit til andre i samfunnet. Vi finner at kjønn er den sosiale bakgrunnsvariabelen som har størst innvirkning på tilliten. Mer konkret viser modellen at kvinner har noe høyere tillit til politiet sammenlignet med menn (OR: 1,88). Dette i likhet med tidligere forskning som viser at kvinner i større grad har høyere tillit til samfunnsinstitusjoner enn menn.²¹

Resultatene indikerer at personer som er eldre enn 60 år har noe høyere tillit enn personer i aldersgruppen 18 til 29 år (OR: 1,13). Personer i alderen 30 til 44 år har derimot lavere tillit enn den yngste aldersgruppen (OR: 0,87). Forskning har gjennomgående funnet ingen eller moderat sammenheng mellom alder og tillit.²²

Videre finner vi at personer som er bosatt i mindre sentrale kommuner²³ oftere har noe lavere tillit til politiet sammenlignet med personer bosatt i mer sentrale kommuner (OR: 0,79). Funnene reflekteres også i tidligere internasjonal forskning, der personer som bor i mindre tettbygde områder oppgir lavere tillit.²⁴ Figur 3 viser en oversikt over sentralitet per kommune, der vi har delt sentralitet inn i tre kategorier.

Figur 3. Sentralitet i Norge²³ (2020)

²⁰ OECDs rammeverk for tillit til offentlige institusjoner kan gi videre innsikt i hva som kjennetegner tillit til offentlige institusjoner i Norge, og målrettede tiltak for å ivareta tilliten. *OECD, Drivers of Trust in Public Institutions in Norway*.

²¹ OECD, *Drivers of Trust in Public Institutions in Norway*; Schaap, *The Police, the Public, and the Pursuit of Trust*.

²² Schaap, *The Police, the Public, and the Pursuit of Trust*; Kääriäinen, «Trust in the Police in 16 European Countries»; Runhovde, *Tillit til politiet*.

²³ Sentralitet er en indeks med verdi for hver enkelt kommune som er utviklet av Statistisk sentralbyrå. Standarden for sentralitet er basert på nærhet til arbeidsplasser og servicefunksjoner.

²⁴ Kääriäinen, «Trust in the Police in 16 European Countries».

4.6 Minoriteter og identitet

Tillit til politiet blant personer som identifiserer seg som ikke-heterofile er et tema det foreligger begrenset forskning på, særlig i norsk sammenheng. I Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023-2026) fremheves det at Norge ligger høyt på statistikken over likestilte land, men at mange skeive fremdeles opplever å bli møtt med fordommer, forskjellsbehandling og hatkriminalitet. I etterkant av Pride 2022 gjennomførte politiet en frivillig undersøkelse rettet mot LHBT+ personer. Denne undersøkelsen hadde ikke et representativt utvalg respondenter, men personene som svarte, ga tydelig uttrykk for en rekke bekymringer og manglende tiltro til at politiet ivaretok gruppens behov.²⁵ Vi finner også at personer som oppgir å være ikke-heterofile generelt har noe lavere tillit til politiet enn heterofile (OR: 0,81).

Videre viser modellen at personers innvandringsbakgrunn har betydning for tilliten. Tidligere forskning har vist at personer med innvandringsbakgrunn har noe lavere tillit til samfunnsinstitusjoner enn den øvrige befolkningen.²⁶ I vår modell har vi skilt mellom personer som har innvandret selv, har én eller to foreldre født utenfor Norge, eller har foreldre som begge er født i Norge.²⁷ Resultatene viser at barn av innvandrere har noe lavere tillit til politiet enn personer som ikke har innvandret til Norge (OR: 0,77). Dette gjenspeiles også i tidligere forskning.²⁸ Personer som har innvandret selv har derimot like høy tillit som den øvrige befolkningen.

Det var imidlertid for få respondenter til å undersøke hvorvidt det foreligger en sammenheng mellom ulike minoritetsgrupper og opplevelsen av politiet ved forskjellige former for kontakt.

²⁵ Jakobsen, «Resultater fra LHBTIQ+ undersøkelsen på Pride 2022».

²⁶ Dalen, Flatø, og Friberg, «Hverdagsintegrering | * Fafo-rapport 2022».

²⁷ Tidligere forskning har også sett på botid, landbakgrunn, norskkunnskaper som kan spille inn på tillit. Dette er ikke undersøkt her.

²⁸ Schaap og Saarikkomaki, «Rethinking Police Procedural Justice»; Solhjell, «Hele skolen trenger ikke den oppmerksomheten»; Sollund, *Tatt for en annen: en feltstudie av relasjonen mellom etniske minoriteter og politiet*; Dalen, Flatø, og Friberg, «Hverdagsintegrering | * Fafo-rapport 2022».

5 Hvordan opprettholde eller forbedre tilliten til politiet?

Funnene i rapporten gir en tydelig indikasjon på at innbyggernes tillit til politiet henger tett sammen med tilliten de har til samfunnet. Dette tyder på at tilliten til politiet springer ut av grunnleggende strukturelle forhold som i større eller mindre grad ligger utenfor politiets egen innflytelse. Samtidig finner vi at møtet mellom politi og innbygger teller, og at innbyggernes opplevelse av denne kontakten og måten de blir behandlet på også har en direkte effekt på tilliten til politiet.

Politiet er helt avhengig av å fremstå på en måte som er i overenstemmelse med de verdier og holdninger som hersker i samfunnet, samtidig som innbyggerne forventer stadig mer og stiller flere og strengere krav til politiets opptreden. Ser vi nærmere på møtene mellom politi og innbygger, er det særlig prosessuelle faktorer, det vil si hvorvidt politiet opptrådte på en rettferdig og respektfull måte, samt at de tok innbyggeren på alvor, som synes å påvirke tilliten til politiet i størst grad. Innbyggerne er hovedsakelig fornøyd med politiets opptreden, samtidig som innbyggerundersøkelsen har avdekket at misnøyen er størst blant personer som har vært utsatt for en negativ hendelse og kontaktet politiet. Med tanke på at negative opplevelser med politiet kan gjøre sterkt inntrykk, er det behov for å fortsette bevisstgjøringen knyttet til betydningen av politiets opptreden i møtet med innbyggerne. Særlig fokus bør rettes mot møtene mellom politi og innbygger, der innbyggeren selv har tatt kontakt etter en negativ hendelse.

Samtidig er det viktig å huske på at politiet har en krevende rolle i situasjoner som i større eller mindre grad inkluderer konflikt. Lover skal håndheves og motstridende interesser skal ivaretas. Av den grunn kan det være relevant å utforske årsakene til at innbyggerne faktisk opplever at de ikke ble tatt på alvor, rettferdig behandlet eller fikk nødvendig hjelp. Er det opptredenen og handlingene til polititjenestepersoner som er den underliggende årsaken til innbyggernes inntrykk eller er det politiets valg og prioriteringer som reflekteres i svarene? Basert på videre undersøkelser av underliggende årsaker kan politiet identifisere og iverksette målrettede tiltak.

Utover at personlige erfaringer har betydning for tilliten, påvirkes den også av individuelle trekk som kjønn, alder, demografi, innvandring og seksuell orientering. Spesielt er effektene av innvandring og seksuell orientering er særlig interessante i lys av den offentlige samfunnsdebatten, men er lite utforsket i norsk sammenheng. Det ville vært nyttig å kunne undersøke hvorvidt tilhørighet til en eller flere minoritetsgrupper kan forsterke den negative eller positive opplevelsen av politiet ved forskjellige former for kontakt. Antall respondenter tillot imidlertid ikke slike analyser. Fremtidige studier bør ta sikte på å utforske dette nærmere.

Referanser

Abril, Veronica, Santiago Perez-Vincent, Santiago Tobon, og Martin Vanegas-Arias. «How to measure public trust in the police? A framework with an application for Colombia», 2022.

Bradford, Ben. «Voice, Neutrality and Respect: Use of Victim Support Services, Procedural Fairness and Confidence in the Criminal Justice System». *Criminology & Criminal Justice* 11, nr. 4 (1, september 2011): 345–66. [https://doi.org/10,1177/1748895811408832](https://doi.org/10.1177/1748895811408832).

Bradford, Ben, og Jonathan Jackson. «Different Things to Different People? The Meaning and Measurement of Trust and Confidence in Policing Across Diverse Social Groups in London». SSRN Scholarly Paper. Rochester, NY, 22. juni 2010, <https://doi.org/10,2139/ssrn.1628546>.

Bradford, Ben, Jonathan Jackson, og Elizabeth A. Stanko. «Contact and confidence: revisiting the impact of public encounters with the police». *Policing and Society* 19, nr. 1 (1, mars 2009): 20–46. <https://doi.org/10,1080/10439460802457594>.

Bradford, Ben, Kristina Murphy, og Jonathan Jackson. «Officers as Mirrors: Policing, Procedural Justice and the (Re)Production of Social Identity». *The British Journal of Criminology* 54, nr. 4 (1, juli 2014): 527–50, <https://doi.org/10,1093/bjc/azu021>,

Çakar, Bekir. «Factors Affecting Trust in Police in Turkey». *Journal of Human Sciences* 12, nr. 1 (21, april 2015): 1381–93.

Dalen, Kristin, Hedda Flatø, og Horgen Friberg. «Hverdagsintegrering | * Fafo-rapport 2022:15», 2022. <https://fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/hverdagsintegrering>.

Jakobsen, Mona. «Resultater fra LHBTIQ+ undersøkelsen på Pride 2022». Oslo: Politidirektoratet, 2022. <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/pod/rapporter/pod-rapport-09-2023-resultater-fra-lhbtqi-undersokelsen-pa-pride-2022.pdf>.

Kääriäinen, Juha Tapio. «Trust in the Police in 16 European Countries: A Multilevel Analysis». *European Journal of Criminology* 4, nr. 4 (1, oktober 2007): 409–35. <https://doi.org/10,1177/1477370807080720>,

Myhill, Andy, og Ben Bradford. «Can police enhance public confidence by improving quality of service? Results from two surveys in England and Wales». *Policing & Society* 22 (2012): 397–425. <https://doi.org/10,1080/10439463.2011,641551>,

OECD. *Drivers of Trust in Public Institutions in Norway*. Building Trust in Public Institutions. OECD, 2022. <https://doi.org/10,1787/81b01318-en>.

———. *Guidelines on Measuring Trust*. Organisation for Economic Co-operation and Development. Åpnet 22. mars 2023. <https://www.oecd.org/governance/oecd-guidelines-on-measuring-trust-9789264278219-en.htm>.

Politiet, Politidirektoratet. «Politiets virksomhetsstrategi 2023-2025». Politidirektoratet, 2023.

Rosenbaum, Dennis P., Amie M. Schuck, Sandra K. Costello, Darnell F. Hawkins, og Marianne K. Ring. «Attitudes Toward the Police: The Effects of Direct and Vicarious Experience». *Police Quarterly* 8, nr. 3 (1, september 2005): 343–65. <https://doi.org/10,1177/1098611104271085>.

Runhovde, Siv R. (red). *Tillit til politiet*. Politihøgskolen, 2010, <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/handle/11250/175070>,

Schaap, Dorian. «Citizens' Trust in the Police and Police Trust-Building Strategies». *European Law Enforcement Research Bulletin*, nr. 19 (20, juli 2020): 27–37.

———. *The Police, the Public, and the Pursuit of Trust: A Cross-National, Dynamic Study of Trust in the Police and Police Trust-Building Strategies*. Den Haag: Eleven International Publishing, 2018.

Schaap, Dorian, og Elsa Saarikkomaki. «Rethinking Police Procedural Justice». 433, 2022. <https://repository.uibn.ru.nl/handle/2066/253357>.

Skogan, Wesley G. «Asymmetry in the Impact of Encounters with Police». *Policing and Society* 16, nr. 2 (1, juni 2006): 99–126. <https://doi.org/10,1080/10439460600662098>.

Solhjell, Randi. «'Hele skolen trenger ikke den oppmerksomheten'». *Nordisk politiforskning* 6, nr. 2 (13. desember 2019): 156–68. <https://doi.org/10,18261/issn.1894-8693-2019-02-06>.

Solhjell, Randi, Elsa Saarikkomäki, Mie Birk Haller, David Wästerfors, og Torsten Kolind. «“We Are Seen as a Threat”: Police Stops of Young Ethnic Minorities in the Nordic Countries». *Critical Criminology* 27, nr. 2 (1, juni 2019): 347–61, <https://doi.org/10,1007/s10612-018-9408-9>.

Sollund, Ragnhild. *Tatt for en annen : en feltstudie av relasjonen mellom etniske minoriteter og politiet*. Oslo: Gyldendal akademisk, 2007.

Thomassen, Gunnar. «Når politiet møter publikum». *Nordisk politiforskning* 4, nr. 1 (30, mai 2017): 29–44. <https://doi.org/10,18261/issn.1894-8693-2017-01-04>.

Vedlegg A Vedlegg

A.1 Datagrunnlag

Vi har benyttet data fra politiets innbyggerundersøkelse fra 2022, som består av 27 619 respondenter. Alle utvalgsundersøkelser er imidlertid beheftet med utvalgsskjevheter, det vil si avvik i sammensetningen av de som har svart og alle innbyggerne i målgruppen i Norge. Utvalget fra datainnsamlingen er evaluert opp mot populasjonsstatistikk fra Statistisk Sentralbyrå. Evalueringen viser at en overrepresentasjon av høyt utdannede, aldersgruppen 44-59 år og menn, samt en underrepresentasjon av aldergruppene 18-29 år og 30-44 år. For å sikre undersøkelsens representativitet er resultatene korrigert for dokumenterte utvalgsskjevheter når det gjelder registrert kjønn, alder og utdanning i hvert enkelt politidistrikt.

Tabell A1 viser hvilke spørsmål fra undersøkelsen som blir benyttet i analysen og den vektete svarfordelingen per spørsmål.

Tabell A1. Utvalgets sammensetning (vektet). Prosentandel i parentes

Utvalgte variabler brukt i analysen	Antall observasjoner (N) = 27 619
<i>Høy tillit til politiet (avhengig variabel)</i>	
Verken eller, eller lavere	7 252 (27%)
Høy tillit	19 911 (73%)
Ikke oppgitt	455
<i>Hvilket kjønn identifiserer du deg som?</i>	
Mann	13 685 (50%)
Kvinne	13 532 (50%)
Annet (du kan spesifisere hvis du ønsker):	106 (0,4%)
Ikke oppgitt	295
<i>Alder i 2022 basert på registrert fødselsdato</i>	
18-29 år	5 019 (18%)
30-44 år	6 920 (25%)
45-59 år	6 870 (25%)
60 år +	8 810 (32%)
<i>Høyeste fullførte utdanning</i>	
Lav (grunnskole/ videregående/ yrkesfaglig)	18 239 (66%)
Høy (høgskole/ universitet 4 år eller lengre)	9 380 (34%)
<i>Kommunens sentralitet²⁹</i>	

²⁹ Sentralitet er en indeks med verdi for hver enkelt kommune som er utviklet av Statistisk sentralbyrå. Standarden for sentralitet er basert på nærhet til arbeidsplasser og servicefunksjoner.

Mellomsentrale kommuner	11 602 (42%)
Mest sentrale kommuner	12 295 (45%)
Minst sentrale kommuner	3 722 (13%)
Regner du deg selv for å være³⁰	
Heterofil	23 518 (95%)
Ikke-heterofil	1 207 (4,9%)
Ikke oppgitt	2 893
Har du eller dine foreldre innvandret til Norge?	
Ikke innvandret	23 840 (89%)
Innvandret selv	2 047 (7,6%)
Barn av innvandrere	1 001 (3,7%)
Ikke oppgitt	731
Høy tillit til rettsvesenet	
Verken eller, eller lavere	9 011 (34%)
Høy tillit	17 567 (66%)
Ikke oppgitt	1 040
Høy tillit til andre mennesker	
Verken eller, eller lavere	10 048 (37%)
Høy tillit	16 819 (63%)
Ikke oppgitt	751
I løpet av det siste året, har du blitt stoppet eller kontaktet av politiet?	
Ikke oppgitt	5 260 (19%)
Inntrykk av politistopp/kontakt	
Ikke stoppet	22 036 (81%)
Stoppet, og urettferdig behandlet	537 (2,0%)
Stoppet, og verken eller	567 (2,1%)
Stoppet, og rettferdig behandlet	4 018 (15%)
Ikke oppgitt	461
Utsatthet for én eller flere negative hendelser siste året	
Ikke utsatt for negativ hendelse	17 916 (74%)
Utsatt for negativ hendelse	6 415 (26%)
Ikke oppgitt	3 288
Egeninitiert kontakt i etterkant av negativ hendelse	
Ikke utsatt for negativ hendelse	17 916 (74%)

³⁰ Spørsmålet består egentlig av flere muligheter for egenidentifisert seksuell orientering. De er omkodet for denne analysen. Spørsmålet er egentlig formulert slik: *Regner du deg selv for å være: Heterofil, homofil, lesbisk, bifil, eller annet (fyll ut selv)*. Det var også mulig å svare verken vet ikke eller ønsker ikke å svare.

Utsatt negativ hendelse, kontaktet politiet og misfornøyd	510 (2,1%)
Utsatt for negativ hendelse, kontaktet politiet og verken fornøyd eller misfornøyd	481 (2,0%)
Utsatt for negativ hendelse, kontaktet politiet – og fornøyd	785 (3,2%)
Utsatt for negativ hendelse, ikke kontaktet politiet	4 638 (19%)
Ikke oppgitt	3 288
Egeninitiert kontakt for å få nytt pass eller ID-kort	
Ikke brukt pass- eller ID-tjenester	18 545 (68%)
Brukt pass- eller ID-tjenester, misfornøyd	324 (1,2%)
Brukt pass- eller ID-tjenester, verken eller	1 118 (4,1%)
Brukt pass- eller ID-tjenester, fornøyd	7 134 (26%)
Ikke oppgitt	498

A.2 Begrensninger i datagrunnlaget

Selv om innbyggerundersøkelsen består av et stort antall respondenter, er det begrensninger knyttet til hvor detaljert vi kan gruppere dataene etter minoritetsbakgrunn og identitet. Eksempelvis er det for få respondenter med innvandringsbakgrunn til å undersøke forskjeller mellom innvandrere fra ulike land eller kontinenter og for få respondenter til kunne å gjøre dypere analyser av gruppen som identifiserer seg som verken mann eller kvinne.

Videre er utvalget for lite til å undersøke hvorvidt det foreligger en sammenheng mellom ulike minoritetsgrupper og opplevelsen av politiet ved forskjellige former for kontakt.

A.3 Konstruksjon av indekser for personlig erfaringer med politiet

I innbyggerundersøkelsen får alle som oppgir å ha vært i kontakt med politiet det siste året oppfølgingsspørsmål knyttet til sin opplevelse av møtet. Oppfølgingsspørsmålet består av en rekke utsagn om prosessuell rettferdighet, effektivitet og tilgjengelighet, hvor respondentene skal vurdere om de er helt enig, enig, verken enig eller uenig, uenig eller helt uenig.

For egeninitierte møter med politiet er følgende oppfølgingsspørsmål stilt:

Hvilket inntrykk fikk du av politiet da du kontaktet dem i forbindelse med hendelse.³¹ Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

- Jeg opplevde at det var lett å komme i kontakt med politiet
- Jeg opplevde at politiet behandlet meg med respekt
- Jeg opplevde at politiet tok meg på alvor
- Jeg fikk den hjelpen jeg trengte av politiet
- Jeg fikk den informasjonen jeg trengte av politiet

For politiinitierte møter med politiet er følgende oppfølgingsspørsmål stilt:

Tenk tilbake på den siste gangen du ble stoppet eller kontaktet av politiet. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

- Jeg ble lyttet til
- Jeg ble behandlet med respekt
- Jeg ble behandlet rettferdig
- Jeg opplevde at politiet forklarte hvorfor jeg ble stoppet/kontaktet

For de som har benyttet seg av pass- eller ID-tjenester er følgende oppfølgingsspørsmål stilt:

Du svarte at du har vært i kontakt med politiet i forbindelse med pass eller ID-kort, hva er ditt inntrykk av politiet basert på denne hendelsen?

- Det var lett å komme i kontakt med politiet

³¹ Mulige hendelser personen har kontaktet politiet for: Vold/mishandling, trusler, voldtekt, seksuelle overgrep eller krenkninger, skremmende eller plagsom atferd, tyveri, utpressing, svindel eller bedrageri, identitetstyveri, deling av bilder eller videoer uten tillatelse.

- Jeg fikk den hjelpen jeg trengte av politiet
- Jeg fikk den informasjonen jeg trengte av politiet
- Jeg opplevde at saken min ble behandlet innen rimelig tid
- Politiet behandlet meg med respekt
- Politiet tok meg på alvor

For hver respondent har vi konstruert en indeks som fanger opp inntrykket av møtet med politiet samlet sett. For å vurdere hvorvidt spørsmålene kunne omgjøres til en indeks benyttet vi Cronbachs alpha. Dette er et statistisk mål som brukes til å vurdere den interne konsistensen til et sett med spørsmål eller skalaer for å vurdere i hvilken grad de måler det samme konseptet. Verdiene går fra 0 til 1. En høy alfa-verdi indikerer at spørsmålene i skalaen henger tett sammen og fanger opp det samme konseptet. Samtlige av spørsmålene hadde en alfa-verdi på over 0,7, som indikerer en sterk sammenheng. Av den grunn valgte vi å konstruere indeksene som gjennomsnittet av hver enkelt respondent sin vurdering av utsagnene. Svaralternativene ble dermed oversatt til tall på følgende måte:

Helt enig = 5, enig = 4, verken enig eller uenig = 3, uenig = 2, helt uenig = 1.

Gjennomsnittsverdier som er mindre enn tre, utgjør et "dårlig inntrykk". Verdier som er tre ble omgjort til "verken eller". Gjennomsnittsverdier med fire eller mer utgjorde et "godt inntrykk".

Forutsetningen for at indeksen ble konstruert var at samtlige av spørsmålene var besvart av respondenten. Dersom respondenten ikke hadde en formening på ett eller flere av spørsmålene, ble det heller ikke konstruert en indeksverdi. Det ble ikke gjort videre behandling av manglende verdier. Som resultat, kan dette føre til en skjevhet i dataene og potensiell reduksjon av utvalgets representativitet.

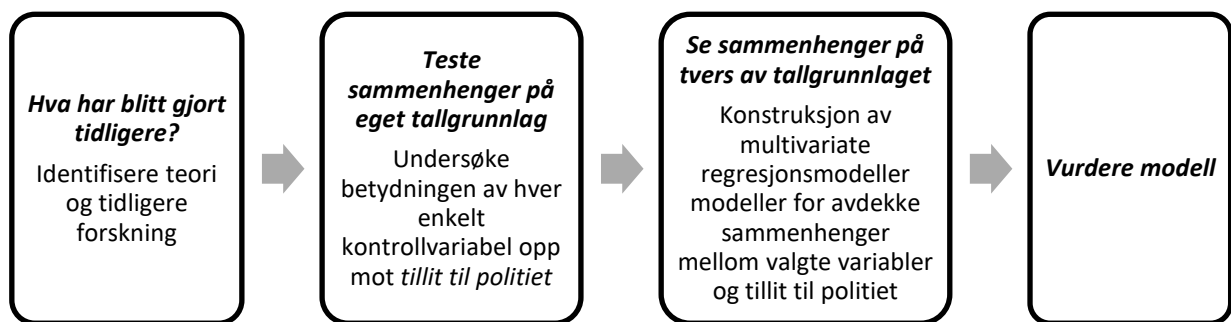
Siden flere av respondentene rapporterte å bli utsatt for mer enn én negativ hendelse og påfølgende kontakt med politiet. For å unngå dobbelttelling, ble det først laget et gjennomsnitt av hver enkelt persons utsagn på tvers av de negative hendelsene. Til slutt, ble det laget en samleindeks per respondent som utgjorde gjennomsnittlig inntrykk av alle møtene med politiet.

A.4 Statistisk fremgangsmetode

I det videre beskriver vi fremgangsmåten som ble benyttet for å konstruere regresjonsmodellen. Målet med analysen var å undersøke sammenhengen mellom tillit til politiet og personlige erfaringer i møtet med politiet. Av den grunn startet vi å bygge modellen ut fra variabler knyttet til tre ulike former for kontakt respondentene har hatt med politiet det siste året.

En gjennomgang av tidligere forskning avdekket relevante kontrollvariabler, for å utelukke at sammenhengen mellom tillit og personlige erfaringer med politiet egentlig skyldes andre faktorer. Videre testet vi kontrollvariablene på vårt eget tallgrunnlag fra innbyggerundersøkelsen. Statistisk signifikante variabler ble valgt ut.

Figur A1. Fremgangsmåte for statistisk analyse

Videre har vi vurdert ulike typer regresjonsmodeller, der både logistiske, lineære og ordinale modeller ble tatt i betraktning. For å avgjøre hvilken modell som passet datasettet best ble Akaike Information Criterion (AIC) benyttet. AIC gir en balanse mellom modellens tilpasning og kompleksitet, hvor lavere AIC-verdier indikerer en bedre modell. Verdiene viste at en multippel logistisk regresjonsmodell var det beste valget for våre data. Samtidig så vi også på hvorvidt forutsetningene i de ulike modellene var oppfylt. Vi fant eksempelvis at forutsetningene for den lineære modellen ikke ble oppfylt, hvor vi identifiserte heteroskedastisitet og ikke-normalfordelte residualer. Siden den logistiske regresjonsmodellen baserer seg på binære variabler er den i tillegg enkel å formidle. Modellen beregner koeffisienter for hver forklaringsvariabel, som viser om den enkelte variabelen har en positiv eller negativ effekt på tillit til politiet (retning) og hvor sterk sammenhengen er (effektstørrelse og signifikansnivå). Samlet sett fremstår dermed den multiple logistiske regresjonsmodell som mest hensiktsmessig og valget falt dermed på denne modellen.

Modellen fanger imidlertid ikke opp alle forhold og faktorer som er knyttet til tilliten til politiet. Totalt forklares 32 % (Tjurs R^2) gjennom de utvalgte variablene. Mesteparten av denne variansen forklares av tillit til andre i samfunnet. Det vil si at det er flere dimensjoner knyttet til tillit som er nødvendig for å få et helhetlig bilde av tilliten til politiet. De utvalgte variablene som undersøkes i denne analysen, sosial bakgrunn/identitet og personlige erfaringer med politiet, utgjør en liten del av dette.

Vi har heller ikke gjort en behandling av savnede verdier, som "vet ikke" og "ikke oppgitt". Av den grunn består utvalget i modellen av 21 575 respondenter, som er omtrent 6 000 færre respondenter enn antallet som deltok i undersøkelsen.

A.5 Resultater fra regresjonsmodellen

Resultatene fra den logistiske regresjonsmodellen fremkommer først i tabell A2 og deretter i figur A2. Funnene presenteres som oddsratioer (OR). I tabellen er statistisk signifikant forskjeller markert ved stjerner etter oddsratio-verdien ($p < 0.05$; $**p < 0.01$; $***p < 0.001$). Dette etterfølges av standardfeilen som måler usikkerheten knyttet til estimatene av regresjonskoeffisientene. «—» indikerer referanse kategorien som vi sammenligner med, f. eks. menn (—) sammenlignet med kvinne (OR).

Tabell A2. Logistisk regresjonsmodell

Variabel	Modell ³²	
	OR ³³	SE ³⁴
Alder i 2022 basert på registrert fødselsdato		
18-29 år	—	—
30-44 år	0.88*	0.056
45-59 år	1.00	0.063
60 år +	1.14*	0.070
Høyeste fullførte utdanning (2 delt)		
Lav (grunnskole/ videregående/ yrkesfaglig)	—	—
Høy (høgskole/ universitet 4 år eller lengre)	1.04	0.046
Hvilket kjønn identifiserer du deg som?		
Mann	—	—
Kvinne	1.88***	0.076
Annet (du kan spesifisere hvis du ønsker):	0.60	0.198
Har du eller dine foreldre innvandret til Norge?		
Ikke innvandret	—	—
Innvandret selv	1.10	0.097
Barn av innvandrere	0.77*	0.079
Regner du deg selv for å være...		
Heterofil	—	—
Ikke-heterofil	0.82*	0.076
Kommunens sentralitet		
Mellomsentrale kommuner	—	—
Mest sentrale kommuner	1.13**	0.049

³² Tjurs R2: 0.317, n = 21 575

³³ OR = Oddsratio

³⁴ SE = Standardfeil, * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$

Minst sentrale kommuner	0.79***	0.046
Høy tillit til rettsvesenet		
Verken eller, eller lavere	—	—
Høy tillit	12.1***	0.492
Høy tillit til andre mennesker		
Verken eller, eller lavere	—	—
Høy tillit	1.22***	0.050
Politiinitiert kontakt		
Ikke stoppet	—	—
Stoppet, og urettferdig behandlet	0.10***	0.018
Stoppet, og verken eller	0.40***	0.052
Stoppet, og rettferdig behandlet	1.35***	0.075
Egeninitiert kontakt, negativ hendelse		
Ikke utsatt for negativ hendelse	—	—
Utsatt for negativ hendelse, kontaktet politiet - misfornøyd	0.21***	0.027
Utsatt for negativ hendelse, kontaktet politiet - verken eller	0.58***	0.075
Utsatt for negativ hendelse, kontaktet politiet - fornøyd	1.52***	0.182
Utsatt for negativ hendelse, ikke kontaktet politiet	0.78***	0.038
Egeninitiert kontakt, pass- eller ID-tjenester		
Ikke brukt pass- eller ID tjenester	—	—
Brukt pass- eller ID-tjenester, misfornøyd	0.34***	0.085
Brukt pass- eller ID-tjenester, verken eller	0.37***	0.056
Brukt pass- eller ID-tjenester, fornøyd	1.10*	0.048

I figur A2 vises resultatene fra analysen. Blått indikerer positiv sammenheng med tillit, grått indikerer at funnet ikke er statistisk signifikant og oransje en negativ sammenheng med tillit til politiet. Effektene er sortert etter størrelse: fra sterk, positiv sammenheng med høy tillit, til lavere sjans for høy tillit mot bunnen. Merk at oddsraten til «Høy tillit til rettsvesenet» er 12,1, men vises med en pil mot høyre. Dette kommer av at effekten overstiger verdien OR: 2.5 i figuren.

Figur A2. Resultater fra modellen presentert fra sterke positiv effekter (blått), til sterk, men svak effekt (oransje). Grått indikerer ikke statistisk signifikant.

